

3,453. 12
17912

LVD. CONR. SCHROEDERI

I. V. D.

PROGRAMMA ACADEMICVM

QVO

DE

STIPVLATIONIBVS

QVIBVSDAM, EMTIONI VENDITIONI
ADIICI SOLITIS,

PAVCA PRAEFATVR,

ET

GENEROSISSIMOS ATQVE PRAENOBILISSI-
MOS COMMILITONES

AD

LECTIONES

PER INSTANS SEMESTRE AESTIVVM
HABENDAS

INVITAT.

MARBURGI CATTORVM

TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI

ANNO MDCCLL

WID. CONY. SCHROEDER

1800

1800

1800

1800

1800

1800

1800

§. I.

Magnus, et grauis, semper interpretibus visus est inter POMPONIVM a), atque PAPI-
NIANVM b), Iureconsultos, adesse dis-
sensu in quaestione exponenda: an sub
stipulationibus *fundum dari*, vel, *vacuam possessionem tradi*, etiam fructus fundi continerentur. Di-
fertis enim verbis ILLE negat, quod effectus harum stipulationum eo usque extendatur. Contra
ea, PAPINIANVS interpretibus videtur aperte adfirmare, quod, eiusmodi stipulatione contracta, pariter et fructus possint conditione ex stipulatu peti. Cum apud neminem interpretum, quotquot adhuc consulere licuit, congrua, et apta, harum legum conciliatio a nobis fuerit inuenta; non abs re forte erit, si paucis in verum Iureconsultorum sensum inquiramus, et optimum eorundem consensum doceamus.

Instituti ratio traditur.

§. II.

Vt vero prius de praecipuis harum stipulationum effectibus pauca dicamus; in primis erit notandum, quod stipulatio, *de re siue fundo dando*, diuerfos ab emtione venditione sortiatur effectus. Indicare hoc videntur verba VLPIANI c), quibus

Aliud est rem dare, aliud rem ex vendito tradere.

A 2

ad

a) l. 3. §. 1. de act. emt.

c) in l. 25. §. 1. de contr. emt.

b) l. 4. de usur.

ad hanc stipulationem alludit, dum ait: *Qui vendidit, necesse non habet fundum emtoris facere: uti cogitur, qui fundum stipulanti spondit.*

§. III.

*Sententia
Raguardi
notatur.*

Alium quidem huic legi sensum adtingit IAC. RAEVARDVS d), dum criticam manum eidem admouet, et eandem a TRIBONIANO interpolatam existimat. Putat enim vir alias doctissimus, VLPIANVM sic scripsisse: *Qui vendidit, necesse habet, fundum emtoris facere;* quod ipse aeuo venditor adhuc potuisset compelli, ut fundum emtori mancipio daret, vel in iure cederet: quibus utpote praecipue modis legitimum illud, siue quiritarium, dominium fuisset in emtorem translatum. Praeterea et imputat TRIBONIANO, quod, sublato postea per IVSTINIANVM e) omni antiquo dominiorum discrimine, conuenientius cum iure sui temporis fuisset, si duplicem potius negationem legi addidisset, sic scribendo: *Qui vendidit, necesse non habet fundum emtoris facere: uti nec cogitur, qui fundum stipulanti spondit.*

§. IIII.

Ex vendito saltem est obligatio ad tradendum.

Verum non ideo similem iuris rationem inter utramque speciem statuerem. Recte enim vir summus GER. NOODT f) audaciori huic crisi obuiam iuit, atque, omnia hic sana esse, ostendit. In primis vero solide ex caeteris legibus, quae eundem

VLP1A-

d) *Lib. IV. varior. c. 19.* f) *probab. iur. civ. L. II. p. m. 255. opusculor.*
e) *l. un. C. de nud. iur. Quir toll.* c. 12. p. 53.

VLPIANVM g), ac praeterea PAVLVM h), et AFRICANVM i), habent auctores, docuit, rectissime se habere priora illa VLPIANI verba, quod, *qui vendidit, necesse non habeat fundum emtoris facere*: quia obligatio venditoris, quatenus illa ex contractu venditi nascitur, tantummodo secum fert, ut vacuum emtori possessionem praestet. Per hanc enim praestationem venditor est sua ex vendito obligatione defunctus, si res non fuit aliena, neque postea euieta k). Et hinc cum venditoris obligatione non est necessario coniunctum, ut omnino dominium in emtorem simul transferat l): sed vere ait VLPIANVS, quod *non habeat necesse fundum emtoris facere*. Translatio enim domini saltem cum executione huius obligationis est ut plurimum coniuncta, ut emtor ope traditionis dominium consequatur, ubi et ipse venditor illud habuit.

§. V.

Pariter et rectissime se habent posteriora VLPIANI verba, quibus asserit, quod e contrario ille *fundum emtoris facere cogatur, qui eundem stipulanti spondit*. Minime enim obligatio, ex stipulatione *fundum dari* resultans, similis est venditoris obligationi, quae ex contractu venditi nascitur. Nam Iureconsultus alibi m) ait: *Haec stipulatio: fundum Tusculanum dari, ostendit, se certi esse, continetque,*

Rem vero dare infert translationem domini.

A 3

g) l. 11. §. 1. 2. de act. emt.

i) l. 30. §. 1. de act. emt.

h) l. 1. de rev. perm. l. 1.

k) l. 11. §. 14. de act. emt.

l. 34. de contr. emt. l. 188.

l) d. l. 30. §. 1. eod.

de P. S.

m) l. 75. §. ult. de verb. obl.

ut dominium omnimodo efficiatur stipulatoris quoquo modo. Ita sane ostenditur, hanc stipulationem certam illam continere praestationem, ut promissor debeat ipsum omnino dominium in emptorem transferre. Praecipue autem ex ultimis Iureconsulti verbis omnimodo, et quoquo modo, acutissime conicit NOONTIVS n), quod haec stipulatio ad ius antiquum se referat, quo illum habuisset effectum, ut promissor necesse haberet, quoquo modo sollemni dominium quiritarium in emptorem transferre. Nec destituitur haec coniectura ratione. Maximi enim poterat emptoris interesse, ut ita sibi stipularetur, et venditorem etiam legitimis illius domini transferendi nomine obligatum haberet. Nam, quia ex empto tantum poterat agi ad rem tradendam: ope autem simplicis traditionis solum bonitarium, siue naturale, dominium in emptorem transibat; merito accidebat, ut quiritarium dominium apud venditorem tantisper etiam post traditionem remaneret, donec usucapio postea accesserat: emptor autem huius domini effectibus esset interea destitutus o).

§. VI.

Vfus huius stipulationis iure antiquo, et

Verum enim vero, quod pace viri summi dixerim, non putarem, quod vsus huius stipulationis fuerit ad solam sollemnem domini quiritaris translationem restrictus. Potuit enim stipulatio etiam ratione rerum nec mancipi utilis fuisse. Dum enim

n) l. c.

o) V. l. v. fragm. tit. XIX.

§. 16. add. F. C. CONRA-

D) libellus de veris ver. manc. et nec manc. differ. c. IV. §. 7.

enim venditor ex contractu venditi saltem ad tradendum erat obligatus, et bonitarium dominium in emtorem ope traditionis non transibat, vbi ipse venditor illud non habuerat; poterat sane emtoris multum interesse, vt statim de re emta esset securus, atque venditorem ex stipulatu cogere posset, vt ipsi dominium a quolibet, rem alias euicturo, quouis redimeret pretio. Praeterea, si verba illa VLPiani velimus ad ius antiquum referre, commodissime et illam recipiant sensum, quod promissor sit quoquo modo, siue pro conditione rerum, quae vel mancipi, vel nec mancipi, erant, omnino obligatus, rem emtoris facere, vt neque per aliam quandam aequipollentem praestationem hac sua obligatione possit defungi. Iuuat etiam hanc sententiam PAVLVS p), dum generatim ait: *Non videntur data, quae eo tempore, quo dantur, stipulantis non sunt.* Ita sane patet, quod etiam post traditionem, licet vel maxime sollemnis mancipatio accesserit, promissor sua ad dandum obligatione nondum fuerit exsolutus, vbi ipse antea dominium non habuerat, adeoque nec illud ope huius traditionis, vel mancipationis, in emtorem transfulerat. Atque hinc praecipuus erat huius stipulationis effectus, vt venditor dominium, cuiuscunque demum generis illud esset, in emtorem deberet actu transferre, siue quoquo modo efficere, vt res fieret stipulantis.

§. VII.

p) l. 167. de reg. iur.

§. VII.

*iure nouo,
ostenditur.*

Hinc, nec usum huius stipulationis apud Romanos cessasse, existimarem, postquam IUSTINIANVS illa antiqua dominiorum discrimina proscripsit. Supererat enim ille earundem usus, ut venditor inde necesse haberet efficere, ut per simplicem traditionem, cuius ope nunc omne dominium transferabatur, res fieret emtoris,isque ita ab omni euictione, si qua foret metuenda, securus praestaretur. Neque etiam videtur verisimile, quod TRIBONIANVS, dum adeo magna cum cura pleraque vestigia veteris illius dominiorum discriminis e libris, et responsis, veterum Iureconsultorum eliminauit, adeo frequenter formulas huius stipulationis in *Digestis* integras reliquerit, si ipsius usus post IUSTINIANI constitutionem q) plane cessasset.

§. VIII.

*Stipulatio,
vacuam
possess. tradi,
quid inferat?*

Vti stipulatio igitur: *fundum dari*, ipsius domini transferendi necessitatem imponebat; ita altera stipulatio, cuius superius meminimus: *vacuam possessionem tradi*, minus complectebatur, factum scilicet traditionis, et quidquid cum recta rei traditione erat necessario coniunctum. Sic enim VLPIANVS r) ait: *Si quis vacuam possessionem tradi promiserit, non nudum factum haec stipulatio continebit, sed causam bonorum.* Pari sane ratione, uti idem Iureconsultus alibi s) ex NERATIO refert, quod venditor, qui similiter ex vendito est ad tradendum

q) *lun. C. de nud. iur. Quir. toll.*

r) *l. 52. de verb. obl.*

s) *l. 11. §. 13. de act. emt.*

dendum obligatus, nondum liber fit ab obligatione, ubi emtori nudum factum possessionis praestitit, sed etiam debeat efficere, ut possessionem vacuum habeat, et *in lite de possessione potior sit*. Atque ideo minime cum NOODTIO t) dicerem, quod haec stipulatio promissori necessitatem dominii bonitarii transferendi imposuerit. Nam promissor saltem erat obligatus ad possessionem *vacuam* praestandam v): translatio autem dominii erat saltem cum exsequutione huius obligationis coniuncta, ubi et ipse venditor dominus fuerat x).

§. VIII.

Caeterum, ut id generatim adhuc de omnibus *Causae ha-* stipulationibus, emtioni venditioni adiici solitis, *rum stipu-* moneamus, tres praecipue ob causas illae usu *lationum* veniebant. Vel enim emtor sibi novum quid a vendi- *afferuntur.* tore stipulabatur, quod alias actione emti petere non poterat. Vel emtor sibi quid stipulabatur, quo nomine venditorem iam ex emto habebat obligatum, ut eum hac ratione duplici actione posset convenire. Vel denique novationis gratia stipulatio usu veniebat, ut obligatio venditoris in obligationem ex stipulatu transfunderetur. Prioris istius stipulationis innumera exstant in *Digestis* exempla, in quorum numerum et illa de *re danda* stipulatio est referenda. In primis autem necessariae erant hae stipulationes, si partes post intervallum vellent contractui legem ita dicere, ut et actio eo nomine compereret:

B quia

t) l. c.

v) l. 2. §. 1. l. 36. de act. emt.

x) l. 11. §. 2. l. 30. §. 1. eod.

quia effectus pactorum nudorum, contractui bonae fidei post intervallum adiectorum, eo usque non extendebatur *y*). Altera autem stipulationum species quam maxime usu veniebat, quod stipulationes haberentur communis pactio-
num firmandarum, atque magis magisque adstrin-
gendarum, modus. Docet hoc illa stipulatio: *vacuam possessionem tradi*, uti ex iis, quae proxime diximus, clare patet. Ostendunt hoc etiam multa alia exempla, tum apud VARRONEM *z*), tum passim in legibus, quibus earundem usus in venditionibus, et caeteris contractibus, hac ratione declaratur *a*). De ultima autem stipulationum specie, uti nobile exemplum PAPINIANVS *b*) tractat, ita mox amplior erit locus futurus, de eodem dicendi.

§. X.

*Dissensus
inter POM-
PONIVM
et PAPI-
NIANVM
notatur.*

Verum, quia stricta erat stipulationum interpretatio, obligatio promissoris arctis limitibus continebatur, nec ulterius proferebatur, quam verbis fuerat expressum, et ipsius obligationis indoles ferebat. Et hinc omnino convenienter POM-
PONIUS *c*) adfirmat, quod sub stipulatione: *vacuam possessionem tradi*, et quidem pari ratione, uti sub altera illa: *fundum dari*, fructus rei emtae non contineantur. Nam, quia hic saltem obligatio adest perso-

y) l. 7. §. 5. D. l. 13. C. de
pact. l. 52. pr. de verb. obl.

z) de re rust. L. 11. c. 1. 2.

3. 5.

a) conf. l. 39. §. 1. de contr.

emt. l. 7. §. 12. de pact. l. 6.

§. 1. de nouat. l. 22 §. 1. de
verb. obl. l. 58. de fideiuss.

b) l. 4. de usur.

c) l. 3. §. 1. de act. emt.

personalis, cum caussa rei dandae, vel tradendae, minime est necessario coniunctum, vt et fructus praestentur. Hoc enim in realibus saltem actionibus, vbi de re, domino restituenda, agitur, alias contingit: quia ibi fructus tanquam pars huius rei considerantur, et ab auctore omne illud peti potest, quod ex re, ipsi propria, fuit perceptum, et exstat d). Atque hinc, licet alias contractus emtionis venditionis indoles ferat, vt fructus, tanquam commoda rei emtae, lucro emtoris cedant e); Iureconsultus nihilominus recte adfirmat, quod ii sub stipulationibus illis, quae stricti iuris sunt, et strictam verborum interpretationem patiuntur, non contineantur: sed fructuum consequendorum nomine sit actione ex emto experiendum. Curatius igitur iam erit pensitandum, an hic aliquatenus POMPONIO obstant verba PAPINIANI f), dum is contra ait: *Si stipulatus sis: rem dari, vacuamque possessionem tradi, fructus postea captos actione incerti ex stipulatu, propter inferiora verba, consequuturum te, ratio suadet.*

§. XI.

Plures sunt, qui meram hic statuunt inter Iureconsultos antinomiam g). HUGO DONELLVS h) *Sententiae interpretatur in iis*
B 2 autem,

d) conf. EV. BRONCHORST. *in variis casibus, cent. II. c. 86.*

p. 364.

e) l. 7. de per. et comm. rei vnd.

f) l. 4. de vsur.

g) conf. FRANC. HOTO. MANVS *in quaest. illustr. c. XI. p. m. 76 77. 10.*

h) IAC. WISSENBACH *in exerc. ad D. disp. 37. tb. 8. p. 366.*

concilian-
dis autem, BARTOLVUM, et ACCVRSIVM, sequutus, discrimen statuit inter stipulationem: *vacuam possessionem tradi*, et alteram illam PAPINIANI: *fructum dari, vacuamque possessionem tradi*; quod scilicet duo vincula fortius ligent, quam vnum. Verum non arridet haec sententia, licet interpretes, fere agmine facto, eam sequantur. Nam, tum in doles stipulationum, superius exposita, repugnat, tum ipsa PAPINIANI verba hanc distinctionem reiciunt: dum ait, quod fructus saltem *propter inferiora verba* possint ex stipulatu peti: ut adeo sola stipulationum, siue formularum, coniunctio hic nihil operetur.

§. XII.

asseruntur. Pariter nec calculum adicere licet ingeniosae IO. GOEDDAEI *i*) coniecturae, quam operose probare contendit. Putat enim PAPINIANVM sub formula stipulationis: *rem dari, vacuamque possessionem tradi*, aliam subintelligere formulam: *rem scilicet recte praestari*; de qua utpote formula VLPIANVS *k*) moneret, quod ea et fructus contineret. Sed qua ratione dicemus, iureconsultum aliam sub alia intelligere formulam, vbi illa certum, et fixum, habet in iure significatum?

§. XIII.

Tentatur
nova Praetermittam, ne longior euadam, quam instituti fert ratio, PETR. COSTALII *l*), FRANC. DVA-

i) in *comm. ad l. 73. de verb. sign. num. 5. p. 696.* *l*) in *comm. ad d. l. 4. de usur.*
k) *l. 73. de verb. sign.*

DVARENI *m*), LVD. CHARONDÆ *n*), FRANC. de ROYE *o*), aliorumque, coniecturas, minus verisimiles, et cum verbis, ac mente, Iureconsultorum non conuenientes. Vt vero paucis in maxima hac opinionum varietate dicamus, quae nobis sedeat sententia; primum omnino probe pensitandum videtur, quod PAPINIANVS dixerit, fructus posse actione ex stipulatu *propter inferiora verba* peti. Ipse enim Iureconsultus hac ratione fateatur, quod, si quis simpliciter, *rem dari, vacuamque possessionem tradi*, sit stipulatus, et nihil praeterea accedat, ob strictam stipulationum interpretationem fructus non possint ex stipulatu peti. Sic enim, dum mox quaestionem mouet, an partus ancillae possit ex stipulatu peti, ita responder: *Nam quod ad verba superiora* (illas scilicet stipulationum formulas) *pertinet, siue factum rei promittendi, siue effectum per traditionem domini transferendi continent, partus non continetur*. Consentit itaque haecenus PAPINIANVS cum POMPO NIO ratione effectus illarum stipulationum.

§. XIII.

Vtcrius hoc constabit, si ostendemus, quorundem illa PAPINIANI: *propter inferiora verba*, alludant. Minime hic possum cum WISSEMBACHIO *p*), caeterisque interpretibus, facere, qui inde nouum

B 3

inter

m) in *comm. ad d. l. 4. p.*

1004. *operum*.

n) *L. III. verisimil. c. 12. pag.*

790. *Tom. I. Thes. iur.*

Ottomaniani.

o) in *diff. ad d. l. 4. num. 13.*

p. 736. Tom. II. Thes. iur.

Ottom.

p) *l. c.*

inter Iureconsultos dissenſum colligunt, dum putant, haec verba ſe ad formulam ſtipulationis referre, quam paullo inferius repetit: *vacuanque poſſeſſionem tradi*. Nam ad ſolam hanc formulam Iureconſultus minime voluit leſtorem remittere: quod ea iam ſuperius ab ipſo fuerit poſita, et inferius ſaltem reperatur, vt ita ſuperius ad eandem male prouocaffer. Filum totius orationis potius docet, Iureconſultum ad integram inferiorem orationem ſpectare. Ita enim mox pergit, et exceptionem ſtatuit: *Verum ſi emtor a venditore nouandi animo ita ſtipulatus eſt, factum tradendi ſtipulatus inteligitur: quia non eſt veriſimile, plus venditorem promiſiſſe, quam iudicio emti praeflare compelleretur. Sed tamen propter illa verba, vacuanque poſſeſſionem tradi, poteſt dici, partus quoque rationem committi incerti ſtipulatione*. Hac igitur ratione Iureconſultus adfirmat, quod, ſi non ita ſimpliciter fuiſſet ſtipulatum, verum ſpeciaticim nouandi animo ſtipulationem contrahi placuiſſet; noua ex ſtipulatu obligatio non plus, ſed tantum, contineret, quaneam priſtina ex emto continuuiſſet. Atque hinc demum, vſque ad calcem legis, aſſerit, quod ob eam obligationem, iam in obligationem ex ſtipulatu mutatam, partus, vt alii fructus poſtea naſciturus, poſſint conditione incerti ex ſtipulatu peti. Iterum igitur patet, quod POMPONIVS, qui contra ea de ſtipulationibus loquitur, quae ſimpliciter, et veteri obligatione manente, emtioni venditioni adiiciuntur, nulla in parte a PAPINIANO diſſentiat.

§. XV.

§. XV.

Poffet vero, vt id vltimo loco adhuc tangam, *quae con-*
hic aliquatenus obftare, quod alias per nouationem *firmatur.*
accessoriae obligationes priftinae cauffae extinguan-
tur, adeoque id etiam de fructibus dicendum videat-
tur. Sic enim ex legibus vbique eft notum, quod
post illam pignora, et fideiuffores, liberentur, quin
et vfurae non currant *q*). Sed non adeo difficilis
erit refponfio. Nam, vti vel ipfa haec exempla do-
cent, hoc faltem in iis accessorijs obligationibus ob-
tinet, quae speciali quodam fundamento nituntur,
vi cuius aliquando principali obligationi adhaerent,
et ita non ex ipfa principali cauffa debendi fuam du-
cunt originem. Hac enim ratione accidit, vt deinde
per nouationem extinguantur, fi illud earundem
fundamentum, quod cum priftina principali obli-
gatione fuerat coniunctum, non denuo cum noua
coniungatur, et v. g. pignorum obligatio non de
nouo repetatur *r*), vel non denuo aliquod vfura-
rum fundamentum accedat. Verum, vbi quaedam
obligatio in ipfa principali cauffa fuam quaerit ori-
ginem, eiusque ita partem conftituit, vti ratione
fructuum rei emtae contingit *s*); ibi nec erit di-
cendum, quod illa per nouationem extingatur,
Ipsa enim nouationis indoles docet, quod, fi in lo-
cum priftinae faltem noua debendi cauffa substitua-
tur, tunc per nouationem prioris principalis obli-
gationis

q) l. 18. D. de nouat. l. 4. *s*) l. 7. de per. et comm. rei
C. de fideiuff. vend.
r) l. 11. §. 1. de pign. act.

gationis quancitas, vel ambitus, nulla in parte minuatur: sed noua tantum totius obligationis ratio adsit debendi. Et hinc omnino conuenienter PAPIRIANVS adfirmavit, quod post factam eiusmodi nouationem fructus possint actione incerti ex stipulatu peti. Nam hoc modo ea actio suo ambitu illas complectitur praestationes, quas emptor alias ex empto potuisset postea petere, si nouatio non interuenisset.

§. XVI.

*Invitatio
ad lectio-
nes proxi-
me imbo-
andas.*

Praefanda haec fuerunt visa, antequam Generosissimos atque Praenobilissimos Commilitones, qui haestenus mea institutione sunt vsi, vel eidem se committere volunt, de lectionibus, per instans semestrem aestiuum habendis, certiores facerem. Et quidem hora VII. matutina praelectiones in V. C. IO. GOTTL. HEINECCII *elementa Institutionum* auspicabor. Hora autem IX. vel eiusdem HEINECCII, vel V. C. IO. STEPHAN. PVETTERI, *elementa iuris Germanici* explicabo. Hora denique XI. HEINECCIO iterum duce, *ius naturae, et gentium*, interpretabor. Si qui sint Honoratissimorum Commilitonum, operam meam adhuc alia quadam in parte desideraturi; lubens, et omni studio, ipsis satisfacere contendam. Dabam e museo, d. 20.

Aprilis, anno MDCCLI.

Marburg, Diss., 1749/52

VD 18

nur Bd. 1, 4

TA-OL

ULB Halle 3
004 773 071

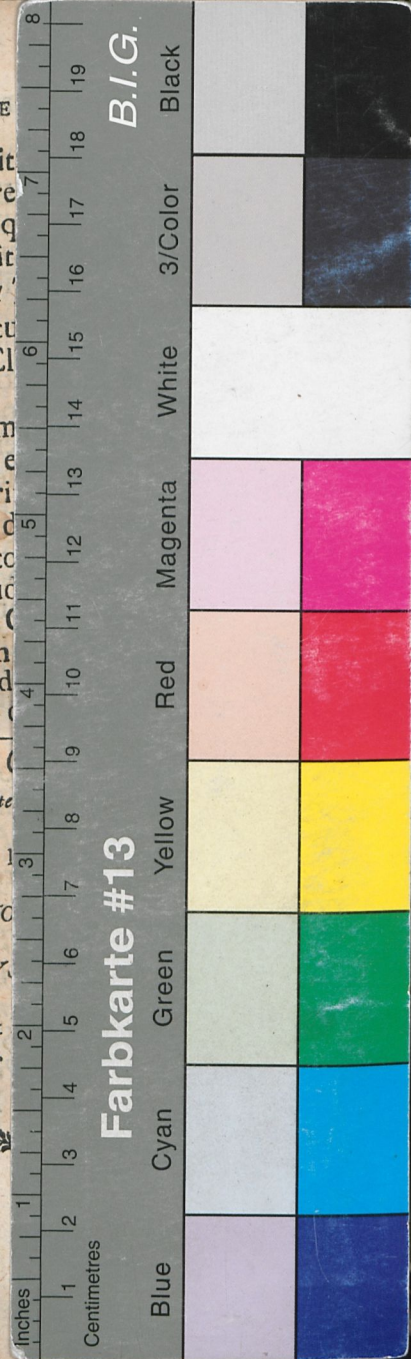
f

3,453. 12
17512

LVD. CONR. SCHROEDERI

I. V. D.

PROGRAMMA ACADEMICVM

QVO

DE

STIPVLATIONIBVS

QVIBVSDAM, EMTIONI VENDITIONI
ADIICI SOLITIS,

PAVCA PRAEFATVR,

ET

GENEROSISSIMOS ATQVE PRAENOBILISSI-
MOS COMMILITONES

AD

LECTIONES

PER INSTANS SEMESTRE AESTIVVM
HABENDAS

INVITAT.

MARBURGI CATTORVM

TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI

ANNO MDCCLL.